

*В. К. Подорваний,
здобувач, Навчально-науково-виробничий центр,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків*

АДАПТАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ

V. Podorvaniy,
applicant of the Educational, Research and Production Center,
National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

ADAPTATION OF THE SYSTEM OF STATE REGULATION OF SOCIAL DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH SPECIFIC CONDITIONS OF TRAINING TO MODERN CONDITIONS

У статті здійснено адаптацію системи державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання до сьогодення. Сформовано проблемне поле державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Підкреслено, що в нинішніх умовах проблемне поле державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання містить такі фактори: погіршення соціального стану науково-педагогічних працівників; незадовільні умови праці; низький рівень соціального забезпечення й соціальної захищеності. Виділено відповідні напрямки соціальної політики закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання відповідно до рівнів державного регулювання. Обгрунтовано, що соціальна політика закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання повинна розроблятися й упроваджуватися на державному, регіональному й корпоративному рівні та має включати визначений перелік заходів: державне регулювання зайнятості працівників вищої школи; державне регулювання оплати праці працівників вищої школи; цільове виділення коштів на розвиток соціальної інфраструктури закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання; створення викладачам вищої школи умов, що сприяють зниженню інтенсивності й підвищенню якості науково-педагогічної праці.

The adaptation of system of state regulation of social development of higher educational institutions with specific conditions of training to modern conditions is carried out in the article. The problem field of state regulation of social development of higher educational institutions with specific conditions of training is created. It is emphasized that the problem field of state regulation of social development of higher educational institutions with specific conditions of training contains the following factors in present conditions: deterioration in a social status of scientific and pedagogical workers; unsatisfactory working conditions; low level of social security. The corresponding directions of social policy of higher educational institutions with specific conditions of training according to levels of state regulation are allocated. It is proved that social policy of higher educational institutions with specific conditions of training has to be developed and implemented at the state, regional and corporate level and has to include a certain list of actions: state regulation of employment of workers of the higher school; state regulation of compensation of employees of the higher school; target assignment for development of social infrastructure of institution of higher education with specific conditions of training; creation of conditions promoting decrease in intensity and improvement of quality of scientific and pedagogical work.

Ключові слова: адаптація, державне регулювання, соціальний розвиток, заклади вищої освіти, специфічні умови навчання.

Key words: adaptation, state regulation, social development, higher educational institutions, special conditions of training.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сформована в нинішніх умовах у системі вищої школи соціальна ситуація викликає необхідність наукового обгрунтування та цілеспрямованої практичної

реалізації у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання процесів державного регулювання соціального розвитку, яке, у свою чергу, базується на формуванні відповідної соціальної політики. Соціаль-

на політика закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання в сучасних умовах стає головною складовою кадрової політики й повинна розглядатися як інструмент системи управління персоналом. Відповідно, вищезазначене підкреслює актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У нинішніх умовах політику державного регулювання територіального розвитку досліджували численні вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: А. Андреев [1], В. Коврегін [4], Ю. Харламова [6] та ін.

Проте переважно наукові розробки присвячені дослідженню ретроспективних особливостей функціонування системи державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, без урахування специфічних умов, що перешкоджають її адаптації до нинішнього соціально-економічного стану України.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є адаптація системи державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання до сучасних умов.

Для досягнення поставленої мети в роботі здійснюється вирішення низки завдань:

- формування проблемного поля державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання;
- виділення відповідних напрямів соціальної політики закладів вищої освіти зі специфічними умовами відповідно до рівнів державного регулювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Дослідження соціального стану, соціальних потреб і очікувань працівників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання дозволяють сформулювати проблемне поле, що включає такі фактори:

- погіршення соціального стану, насамперед, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання проявляється в низькому рівні доходів і матеріального добробуту в цілому, невідповідності соціального статусу високому рівню освіти, складності й інтенсивності праці;
- незадовільні умови праці у всіх аспектах: як організаційно-технічному, так і психофізіологічному;
- край низький рівень соціального забезпечення й соціальної захищеності, відсутність багатьох соціальних пільг і гарантій і, як наслідок, — незабезпеченість житлом (особливо молодих викладачів), поганий стан здоров'я й практично повна відсутність можливостей для його відновлення (особливо викладачів старшого покоління), відсутність повноцінних можливостей для задоволення зростаючих культурних запитів і специфічних потреб, пов'язаних з особливостями професійної діяльності [2; 5].

Виявлені проблеми вимагають упровадження відповідних напрямів соціальної політики закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання на всіх рівнях — державному, регіональному, корпоративному.

Зокрема на державному рівні повинна бути розроблена політика соціального захисту науково-педагогічних працівників, що знайде відбиття в посиленні уваги до проблем персоналу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, законодавчих актах, що встановлюють додаткові соціальні пільги й гарантії, збільшенні бюджетного фінансування державних соціальних програм. Основними напрямками діяльності щодо реалізації подібної політики можуть бути такі:

- державне регулювання зайнятості працівників вищої школи у зв'язку з можливою майбутньою загрозою їхнього масового вивільнення в результаті дії реформи модернізації вищої школи й скорочення числа вузів, що мають державну підтримку;
- державне регулювання оплати праці працівників вищої школи, введення галузевої системи оплати праці замість існуючої єдиної тарифної сітки, спеціальних виплат на проведення науково-дослідних робіт, доплат за створення сучасних навчально-методичних посібників, збільшення розміру компенсаційних виплат за придбання науково-методичної літератури, підвищення кваліфікації, стажування й інші форми самоосвіти;
- цільове виділення коштів на розвиток соціальної інфраструктури закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання, оздоровлення й санаторно-курортне лікування працівників, надання житлових субсидій, перегляд існуючого пенсійного законодавства відносно працівників вищої школи;
- створення викладачам вищої школи умов, що сприяють зниженню інтенсивності й підвищенню якості науково-педагогічної праці, наприклад, перегляд норм аудиторного навантаження й наповнюваності студентських груп [3; 4].

На регіональному рівні повинні розроблятися програми розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що припускають такі заходи:

- введення додаткових пільг для професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання (в оплаті проїзду, житлово-комунальних послуг тощо);
- розширення системи адресної підтримки молодих викладачів і вчених закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання через установавання премій, стипендій, виділення грантів;
- установавання механізмів, що полегшують вищим навчальним закладам зі специфічними умовами навчання утримання об'єктів соціальної інфраструктури [1; 6].

Реалізація регіональних програм може сприяти закріпленню висококваліфікованих працівників у регіональних закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання й залученню на роботу молодих перспективних фахівців.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМКУ

Таким чином, у результаті проведення цього дослідження було отримано такі результати.

1. Сформовано проблемне поле державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Підкреслено, що в нинішніх умовах проблемне поле державного регулювання соціального розвитку закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання містить наступні фактори: погіршення соціального стану науково-педагогічних працівників; незадовільні умови праці; низький рівень соціального забезпечення й соціальної захищеності.

2. Виділено відповідні напрямки соціальної політики закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання відповідно до рівнів державного регулювання. Обґрунтовано, що соціальна політика закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання повинна розроблятися й упроваджуватися на державному, регіональному й корпоративному рівні та має включати визначений перелік заходів: державне регулювання зайнятості працівників вищої школи; державне регулювання оплати праці працівників вищої школи; цільове виділення коштів на розвиток соціальної інфраструктури закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання; створення викладачам вищої школи умов, що сприяють зниженню інтенсивності й підвищенню якості науково-педагогічної праці.

Література:

1. Андреев А. Особливості підготовки поліцейських кадрів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання / А. Андреев // Підприємництво, господарство і право. — 2017. — № 6. — С. 100—103.
2. Головаха Є. Соціальний захист населення і соціальна політика в Україні / Є. Головаха // Соціальна політика і соціальна робота. — 1996. — № 1. — С. 39—43.
3. Грیشнова О. Соціальна відповідальність університетів України: порівняльний аналіз та основні напрями розвитку / О. Грیشнова // Економіка. — 2014. — № 5 (158). — С. 11—17.
4. Коврегін В.В. Механізми державного регулювання стабілізації кадрового корпусу вищих навчальних закладів / В.В. Коврегін // Інвестиції: практика та досвід. — 2017. — № 4. — С. 76—78.
5. Оболенська Т.Є. Маркетинг освітніх послуг: вітчизняний та зарубіжний досвід / Т.Є. Оболенська. — К.: КНЕУ, 2001. — 208 с.
6. Харламова Ю.Є. Розробка комплексного механізму державного управління підготовкою фахівців служби цивільного захисту / Ю.Є. Харламова // Державне управління та місцеве самоврядування. — Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2016. — Вип. 1 (28). — С. 135—142.

References:

1. Andreiev, A. (2017), Osoblyvosti pidhotovky politseyskykh kadriv u vyshchych navchalnykh zakladakh zi spetsyfychnymu umovamy navchannia [Features of preparation of police shots in higher educational institutions with specific conditions of training], Kyiv, Ukraine.

2. Holovakha, Ye. (1996), Sotsialnyi zakhyst naselenia i sotsialna polityka v Ukraini [Social protection of the population and social policy in Ukraine], Kyiv, Ukraine.

3. Hrishnova, O. (2014), Sotsialna vidpovidalnist universytetiv Ukrainy: porivnialnyi analiz ta osnovni napriamy rozvytku [Social responsibility of the universities of Ukraine: comparative analysis and main directions of development], Kyiv, Ukraine.

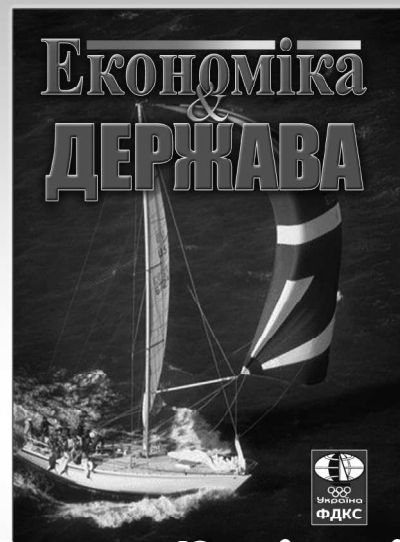
4. Kovrehin, V. V. (2017), Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання stabilizatsii kadrovoho korpusu vyshchych navchalnykh zakladiv [Mechanisms of state regulation of stabilization of the personnel of higher educational institutions], Kyiv, Ukraine.

5. Obolenska, T. Ye. (2001), Marketynh osvitynykh posluh: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid [Marketing of educational services: domestic and foreign experience], Kyiv: KNEU.

6. Kharlamova, Yu. Ye. (2016), Rozrobka kompleksnoho mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia pidhotovkoiu fakhivtsiv sluzhby tsyvilnoho zakhystu [Development of the complex mechanism of public administration by training of specialists of civil protection], Dnipropetrovsk: DRIDU NADU.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2018 р.

Науково-практичний журнал
«ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових

видань України з ЕКОНОМІКИ

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73